

Novosti u pomorskom osiguranju

Tradicionalna S. G.¹ polica, koja je u upotrebi oko 200 godina, počela se postupno povlačiti iz prometa i ustupati mjesto novoj — suvremenijoj polici.

Ova tradicionalna isprava koja je, od nacionalne via facti postala internacionalni dokumenat, suvereno je vladala međunarodnim tržištem pomorskog osiguranja, koliko u osiguranju brodova, toliko i u osiguranju robe.

S. G. polica je, u stvari Lloyd's polica koju su kao tipsku, prihvatili svi članovi Lloyd's korporacije.

Odredbe S. G. police i njezina stoljetna praksa, imala je presudan utjecaj kod formiranja, isto tako vrlo dobro poznatog, engleskog zakona o pomorskom osiguranju (Marine Insurance Act, kratica: M. I. A.)

Danas se ocjenjuje da je S. G. polica pokrivala preko tri četvrtine međunarodnog prometa, a njezini osnovni principi u pomorskom osiguranju, gotovo 100%.

I u našoj praksi pomorskog osiguranja primjenjivala se također S. G. polica. Danas se ocjenjuje da je ta odluka, tj. da se upotrebljava S. G. polica, vjerojatno imala presudan utjecaj za razvoj pomorskog osiguranja kod nas.

Ta i takva polica imala je svoje pristaše i protivnike.

Pristaše su kao osnovno isticali stoljetno iskustvo i praksu pomorskog osiguranja koje se odvijalo i razvijalo na temeljima ove police.

Protivnici su iznosili njenu zastarjelost i tražili neku suvremeniju ispravu.

Posebnu kritiku doživjela je S. G. polica u okviru UNCTAD-a, gdje je pokrenuta inicijativa za izradu suvremene isprave o osiguranju koja bi se primjenjivala u međunarodnom prometu.

Ponukan tim i takvim kretanjem, Institut londonskih osiguratelja², izradio je novi — suvremeni tip pomorske police i nove Institutske klauzule za osiguranje robe u prijevozu i to :

- Institute Cargo Clauses (A)
- Institute Cargo Clauses (B)
- Institute Cargo Clauses (C)
- Institute War Clauses (Cargo)
- Institute Strikes Clauses (Cargo)
- Institute Cargo Clauses (Air)
- Institute War Clauses (Air Cargo)
- Institute Strikes Clauses (Air Cargo)
- Institute War Clauses (incl. Port)
- Malicious Damage Clause

Kako se iz popisanih naziva može uočiti, nove klauzule, imaju i nove nazive. Time nestaju i dosadašnji tradicionalni nazivi »All Risks« (ili Against All Risks), odnosno skraćeno: AR (ili AAR), zatim With Average ili skraćeno W. A., te Free of Particular Average ili skraćeno F. P. A.

Za novi komplet »A« moglo bi se donekle reći da je to zamjena za komplet »All Risks«, dok za komplet »B« i »C«, u odnosu na W.A. i F.P.A., takva komparacija ne bi odgovarala. S druge strane, osnovna razlika između kompleta »A« i kompleta »B« i »C« sastoji se u tome što je komplet »A« izrađen na bazi »svi rizici«, dok su kompleti »B« i »C« izrađeni na principu »imenovanih (nabrojanih) rizika«.

Vjerojatno će, među praktičarima, komplet »A« i nadalje zadržati naziv »Svi rizici«.

Malicious Damage Clause upotrebljava se kao dodatno pokriće uz komplet »B« i »C« pošto je po kompletu »A« ovaj rizik pokriven osiguranjem.

Nove klauzule nisu donijele nešto iz temelja novog, ali su uvele određene novine i više jasnoće.

Klauzule »A«, »B« i »C« su kompleti od 19 klauzula. Međusobno se razlikuju prema širini pokrića što je sadržano u prvoj klauzuli, te u klauzulama pod rednim brojem 4. 7 i 6. 2. U svim ostalim klauzulama nema razlike.

Budući da nova polica ne sadrži pravila, odnosno uvjete osiguranja (što je bio slučaj sa S.G. policom), određene opće prihvaćene odredbe pomorskog osiguranja, ranije sadržane u tekstu S.G. police, ugrađene su u nove Institutske klauzule (npr. Lost or not Lost, Sue and Labour, Waiver Clause). U novim klauzulama našle su mjesta i neke nove odredbe koje su rezultat razvoja, suvremenih kretanja i prakse pomorskog osiguranja.

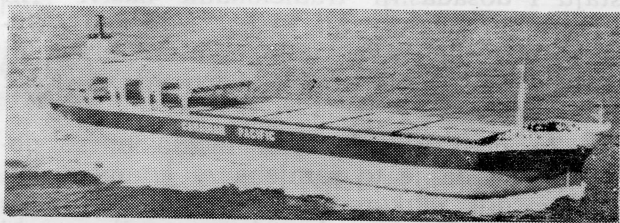
Prema novoj Increased Value Clause, tj. klauzuli o povećanoj vrijednosti, ukupno osigurana svota neće se moći tretirati na bazi P.P.I.³ (bez dokaza interesa), jer nova klauzula određuje da povećana vrijednost čini integralni dio osigurane svote, što znači da će svaki osiguratelj ili polica osiguratelja, u slu-

¹ S.G. su početna slova riječi Ship and Goods, što znači brod i teret, jer se S.G. policom mogao osigurati bilo brod ili teret, ili oboje zajedno.

² Institute of London Underwriters, između ostalog, bavi se formuliranjem standardiziranih klauzula i uvjeta usiguranja. Klauzule se publiciraju kao Institute Clauses.

³ Policy Proof of Interest

čaju »povećane« vrijednosti plaćati »svoju« štetu u proporciji svog udjela u ukupno osiguranoj svoti. Time se žele izbjeći špekulacije koje su se provlačile kroz dosadašnju praksu. Ova se klauzula do sada nalazila samo u nekim specijalnim klauzulama.

Posebna je novina u General Exclusions Clause odredba kojom se isključuju štete nastale zbog insolventnosti ili neizvršenja financijskih obveza od strane broдача, čarterera ili poduzetnika broда. Ovim se željelo postići da vlasnici tereta posvete veću pozornost pri izboru vozara zbog učestalih slučajeva bankrotiranja ili špekulativnih poteza pomorskih vozara. Međutim, ovoj se odredbi upućuje kritika da ne pridonosi pravnoj sigurnosti.

Unseaworthiness Clause nešto je pooštrena ali i preciznija, time što je proširena, jer dosad se tretiralo samo osobno »znanje« osiguranika, dok se sada proširuje i na njegove »službenike« (servants). I ovdje se upućuje kritika u pogledu pravne sigurnosti.

Forwarding Charges Clause je također nova klauzula prema kojoj se osiguratelj obvezuje naknaditi osiguraniku troškove dopreme robe do odredišta, ako je uslijed osiguranih rizika putovanje završeno prije odredišta.

Novina je i tzv. Insurable Interest Clause, tj. odredba o osigurljivom interesu, koja određuje da osiguranik može tražiti naknadu štete koja je bila pokrivena osiguranjem samo ako je imao interes na osiguranom predmetu. Istina, ovo je načelo vrijedilo i do sada⁴, ali je prilikom revizije izričito uneseno u komplet klauzula.

Prema novim klauzulama, piraterija (pomorsko razbojništvo) spada u pomorske rizike, a ne kao dosada u ratne rizike, dok je gusarstvo ostalo i nadalje ratnim rizikom. Međutim, samo komplet »A« pokriva pirateriju, dok prema »B« i »C« takav rizik nije pokriven.

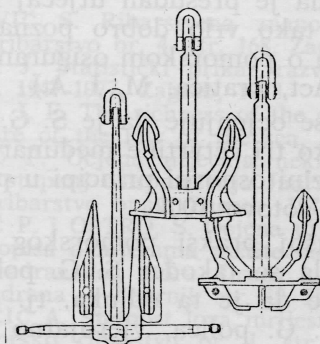
Postoje još i druge izmjene i dopune bilo u sadržaju ili nazivu. Tako dosadašnja Termination of Adventure Clause nosi sada naziv: Termination of Contact of Carriage Clause, a sama klauzula je nešto preciznije sročena. Sadržaj ranijih klauzula: Bailee Clause i Sue

and Labour Clause koje su se nalazile u tekstu S.G. police, sada se nalazi u kompletu klauzula pod naslovom: Duty of Assured Clause, time što su nešto jasnije determinirane.

Novi kompleti klauzula upotrebljavaju se isključivo uz novu policu osiguranja.

Novi tip police ne sadrži pravila, odnosno uvjete osiguranja, već samo osnovne uglavke ugovora o osiguranju.

Uz pretpostavku da će svako osiguravajuće društvo, odnosno zajednica osiguranja, imati »svoj« formular police osiguranja, premda sadržajno isti, neće se više moći govoriti o »engleskoj polici«. Time će se ujedno izgubiti pravni učinak upotrebe stranog ugovornog formulara.

Iako se govori o novoj pomorskoj polici, ova će se policica primjenjivati i na nepomorska transportna osiguranja, kao što su avionski i kopneni prijevoz, tj. osiguranje robe u prijevozu avionima i kopnenim transportnim sredstvima (kamion, željeznica, unutrašnja plovidba — rijeka). Naziv »pomorski« prenosi se iz engleske terminologije gdje se u osnovi razlikuju tri vrste osiguranja: Marine, Non-Marine i Life. Međutim, »Marine« obuhvaća sve vrste transportnih osiguranja.

Očekuje se, da će se krajem ove godine pojaviti i nova policica i Institutske klauzule za osiguranje pomorskih brodova (tzv. kasko).

I u našu praksu osiguranja uvode se nove police i Institutske klauzule za osiguranje karga time što će se još zadržati primjena ili ugovaranje, odnosno izdavanje S.G. police, prema zahtjevu ugovaratelja osiguranja, jer će, vjerojatno, S.G. policica još izvjesno vrijeme biti u prometu, ovisno o tome koliko će brzo pojedini subjekti u međunarodnom prometu prihvaćati novu policu.

⁴ Vidjeti o tome čl. 690. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Sl. l. SFRJ br. 22/1977), te čl. 4. i dalje M.I.A., kao i odgovarajuće odredbe zakona drugih zemalja.